

Gordan Polić

Na kaskadama

International Cave Diving Expedition »Panjkov ponor 2011«

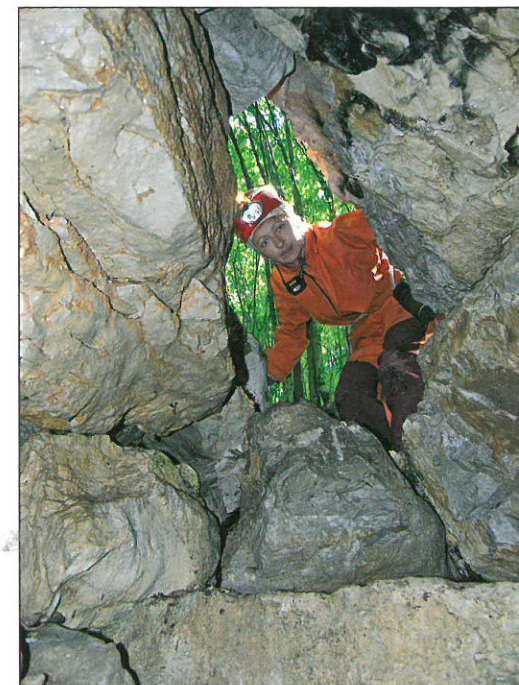
International cave diving expedition »Panjkov ponor 2011«, organized by Dinarides – Society for the research, surveying and filming of karst phenomena (DDISKF), took place from July 9th to 25th, 2011 near Rakovica in the Kordun region. During the expedition, new cave survey of the area between Jovina pećina and Ponorac, discovered in 2010, was produced and couple of kilometres of new passages were discovered. A search for the alternative entrance to Panjkov ponor was carried out during the expedition without success. During the additional explorations, 130 m of new passages were topographically surveyed, so the total length of the Panjkov ponor – Varićakova špilja system is now 13.052,00 m. The search for the alternative entrance was continued using the equipment for avalanche searching, but it still has not been found.

Špiljski sustav Ponorac - Jovina pećina (2834 m)

Tihomir Kovačević - Tihi

Od prvih temeljitih istraživanja rakovičkog područja, koja su počela 1983., Jovina pećina se u speleološkoj literaturi navodi kao »Suvaja«, što nije točno. Svjedočenjem većeg broja žitelja Lipovače, Drežnik-grada i Sadilovca, kao i konzultiranjem više topografskih karata utvrdili smo da se nedvojbeno radi o Jovinoj pećini, a ne o Suvaji. Inače, špilja Suvaja nalazi se preko puta udoline, svega osamdesetak metara sjeveroistočno od ulaza u Jovinu pećinu. U ekspediciji 2010. Suvaja je istražena i topografski snimljena u duljini od 78 m. Ispod ulaza u Suvaju nalazi se nekoliko izvorčića, iz kojih se potočići, također za velikih voda, ulijevaju u potok Suvaju, koji izvire iz Jovine pećine.

U prošlogodišnjem 58. broju Speleologa (str. 22-30) opisao je sva dosadašnja istraživanja ovoga špiljskog sustava Marijan Prpić - Luka u članku »Peti sifon - priča o spajanju Ponorca i Suvaje«. U članku je nenamjerno izostavljeno istraživanje ekipe SO PDS-a Velebit, koja je 24. studenoga 1990. u sastavu Zoran Stipetić, Slaven Dobrović, Čedo Josipović, Siniša Rešetar, Dario Denteš i Teo Barišić došla do podzemnog jezera i u njemu, pomoću ronilačke opreme, preronila sifon Idealna siga. Pri povratku su speleolozi u stropu, blizu podzemnog jezera, iskoristili otvor koji su zamijetili u istraživanju i kroz njega izvukli boce, a sami se vratili kroz ulaz u špilju. Na MSRE 2010. taj je otvor dovoljno proširen da kroz njega mogu proći i speleolozi i oprema pa je nazvan »Novi ulaz«. U vrijeme ekspedicije 2010. članovi ekspedicije nisu znali podatke o istraživanju »Velebitaša« pa su u tom istom jezeru preronili (na dah) drugi sifon i nazvali ga Plum Jam (pekmez od šljiva) kako je predložio Frf. Sifon je posvećen mladoj članici Šljivi – geologinji Marijani Jelić koja je taj sifon po prvi puta preronila na dah. Na početku istraživanja 2010. to je bio sifon zatvoren stijenom koja je

Tihomir Kovačević

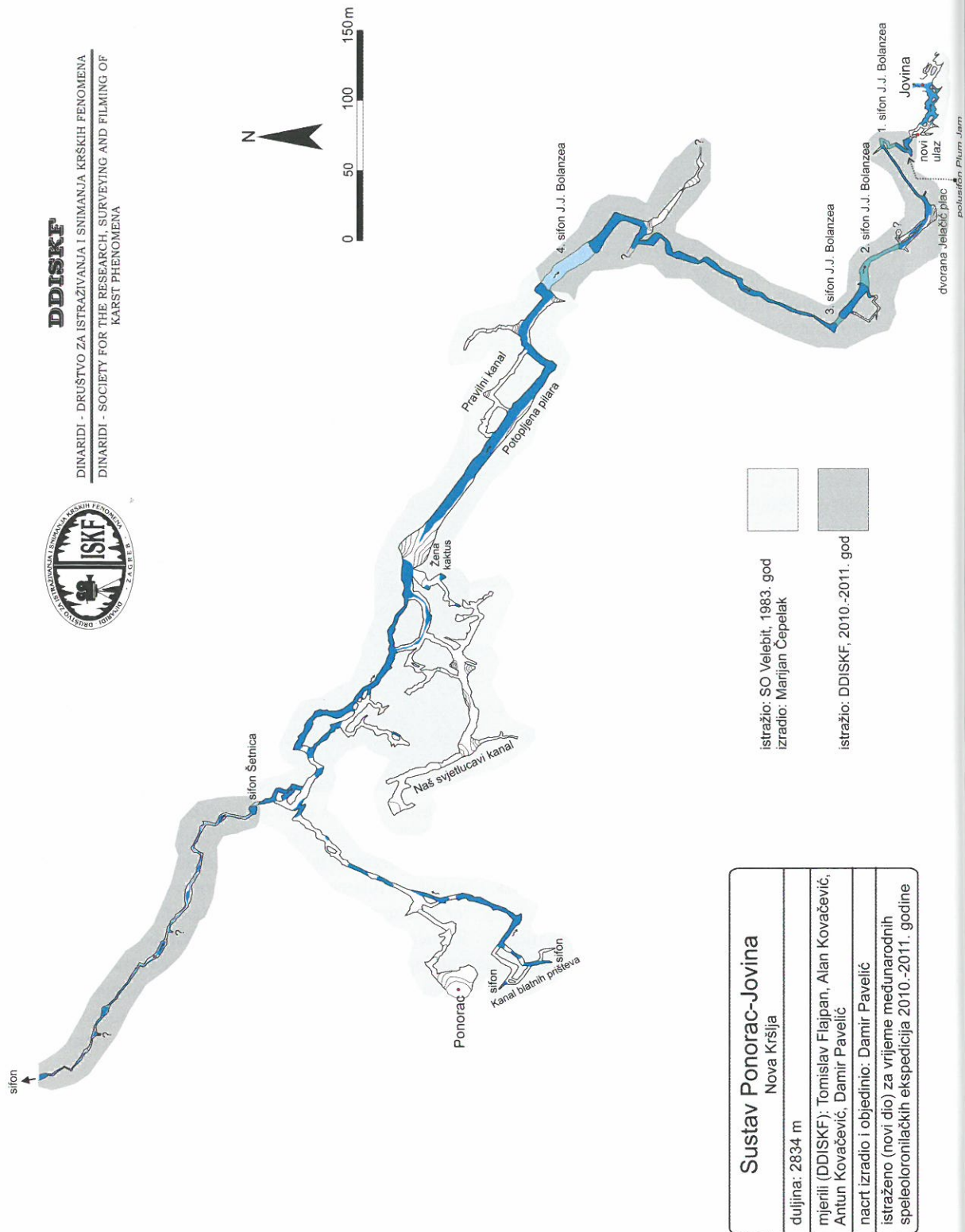
Na novootvorenom ulazu u Jovinu pećinu

u njega uranjala tek nekoliko centimetara, ali se nakon tri tjedna taj sifon pretvorio u polu-sifon, jer se razina vode spustila za više od pola metra. Proučavanjem teksta i skice Tea Barišića iz 1990. i novog nacrtu iz 2010. i 2011. ustanovljeno je da se sifonom Idealna siga ulazi u kratak slijepi kanal, a da se u istom jezeru, idući u desno, može proći u dalji dio špilje kroz polu-sifon Plum jam.

Dimenzije sifona između Jovine pećine i Ponorca:

Sifon Plum Jam: 0,5 m duljine i 5 cm dubine (polusifon u sušnom razdoblju).

S obzirom na to da je Plum Jam veći dio godine polu-sifon, promijenjeni su nazivi sljedećih sifona u odnosu na nazive iz 2010.:

Sustav Ponorac-Jovina	
Nova Kršlja	
duljina: 2834 m	
mjerili (DDISKF): Tomislav Flajpan, Alan Kovačević, Antun Kovačević, Damir Pavelić	
nacrt izradio i objedinio: Damir Pavelić	
istraženo (novi dio) za vrijeme međunarodnih speleoloničkih ekspedicija 2010.-2011. godine	

istražio: SO Velebit, 1983. god
izradio: Marijan Čepelak

istražio: DDISKF, 2010.-2011. god

Literatura

- BARIŠIĆ, TEO, 1991: Sifon Idealna siga, Velebiten br. 5, str. 23-24, Zagreb
- ČEPELAK, MARIJAN, 1983.: Panjkov ponor – treći u Hrvatskoj. Naše planine, br. 9-10, str. 226-227, Zagreb
- ČEPELAK, MARIJAN, 1983.: Kronologija istraživanja u području Rakovice. SPELEON, speleološki bilten SOV & SOB, br. 1, str. 9-24, Zagreb – Makarska
- ČEPELAK, MARIJAN, 1984.: Špiljski sustav Panjkov ponor – Kršlje. Naše planine, br. 7-8, str. 145-150, Zagreb
- ČEPELAK, MARIJAN, 1984.: Špiljski sustav Panjkov ponor – Kršlje. Priroda, rujan 1984., str. 12-16, Zagreb

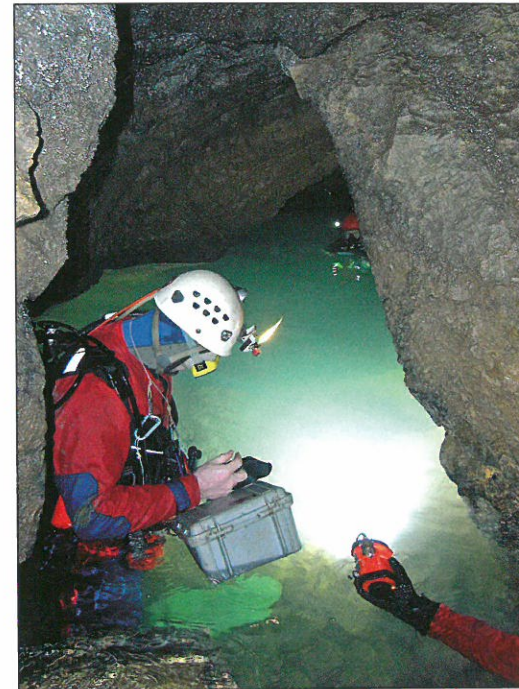
Nova istraživanja sustava

Za vrijeme trajanja MSRE »Panjkov ponor 2011« ponovno su 10. srpnja 2011. topografski snimljeni dijelovi glavnog kanala između Jovine pećine i Ponorca koji su prošle godine istraženi, a i isto tako novootkriveni bočni kanali. Duljina snimljenih kanala je 570 m (A. Kovačević, T. Flajpan, D. Pavelić, A. Milošević, G. Polić, H. Dragušica, D. Višek).

Na akciji DDISKF-a 12. studenog 2011. novo je nacrtan DDISKF-ov kanal iza sifona »Šetnica« (Damir Pavelić, Antun Kovačević, Alan Kovačević, A. Milošević) u duljini od 290 m. U istoj akciji ronio je na kraju DDISKF-og kanala u ulaznom sifonu Tomislav Flajpan-Frf. Izašao je u dva zračna zvona, ali kanal i prolaz dalje nije uspio pronaći. Prešao je oko 40 m podvodnih kanala, ali ih nije ni nacrtao niti skicirao.

Duljine pojedinih dijelova sustava jesu: Ponorac 1841 m, Jovina pećina 134 m (od ulaza do jezera sa sifonom Idealna siga ili Plum Jam - M.

- Prvi sifon J. J. Bolanza: 18 m duljine i 5 m dubine;
- Drugi sifon J. J. Bolanza: 50 m duljine i 11 m dubine;
- Treći sifon J. J. Bolanza: 9 m duljine i 5 m dubine;
- Četvrti sifon J. J. Bolanza (ujedno izlazni sifon u Ponorcu): 30 m duljine i 6 m dubine.

Tihomir Kovačević

U kanalu ispod novootvorenog ulaza Jovine pećine

Čepelak, 1984. g), DDISKF-ov kanal u Ponorcu iza Šetnice 290 m (R. Baković, 2005.; D. Pavelić, Antun Kovačević –Tuna 2011.), novi dio između Jovine pećine i izlaznog sifona Ponorca 570 m (A. Kovačević, T. Flajpan, D. Pavelić, D. Višek, H. Dragušica, G. Polić 2010/11.). Današnja duljina Sustava Ponorac – Jovina pećina je 2834 metra.

- ČEPELAK, MARIJAN, 1985.: Špiljski sustav Panjkov ponor – Kršlje. Speleolog, god. 30/31, za 1982-1983., str. 21-27, Zagreb
- KOVAČEVIĆ, TIHOMIR, 2005.: Ponorac preko dva kilometra dužine. Subterranea croatica, br. 5, str. 49-50, Karlovac
- PRPIĆ, MARIJAN, 2010: Peti sifon – Priča o spajanju Ponorca i Suvaje. Speleolog 58 str. 22-30, Zagreb
- KOVAČEVIĆ, TIHOMIR, 2011.: Sustav Ponorac-Jovina pećina 2834 metra. Hrvatska vodoprivreda br. 197, str. 95-101, Zagreb
- ARHIVA DDISKF-A
- ARHIVA T. KOVAČEVIĆA

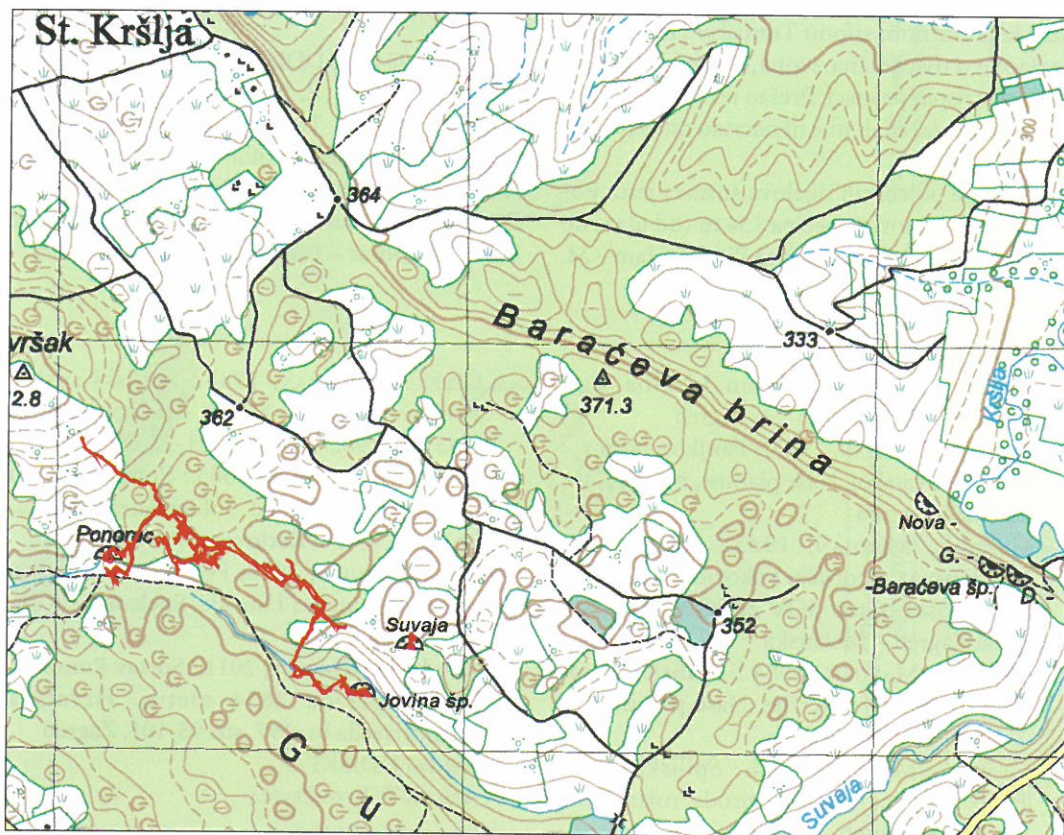
Špilja Suvaja

Prava špilja Suvaja čekala je od 1983. da je otkriju i istraže hrvatski speleolozi. Tek 2010., kada su se u akcije uključili i neki mještani, počinju se otkrivati i rasvjetljivati još neke tajne o špiljama na ovom području. Recimo kako je u prethodnom tekstu ustanovljeno pravo ime »Suvaje« - Jovina pećina - i logika bi nalagala da i potok koji izvire bude Jovac (špilja i potok Jovac već postoje na Rakovičkom području) ili Jovin potok, međutim ime mu je Suvaja. Vjerojatno zbog dužega sušnog razdoblja u koritu potoka. Malo je vjerojatno da je ime dobio po špilji Suvaji jer za velikih voda neznatne količine vode izviru na nekoliko manjih izvora ispod špiljskog ulaza. Glavna količina vode izlazi iz Jovine pećine.

Špilja Suvaja ima dužinu od 78 m. Ulazi se provlačenjem do prve veće dvorane, u kojoj su pronađeni ulomci keramike, najvjerojatnije pretpovijesni, a i neki predmeti iz novije povi-

jesti. Špilja ima i drugu veću dvoranu, u kojoj je također pronađeno nekoliko predmeta iz novijeg vremena. Donji dijelovi špilje su obloženi debelim blatom, što potvrđuje da su za velikih voda potopljeni, a na najnižem dijelu vjerojatno je povremeno i sifon, kada taj dio špilje nije dostupan. Upravo u tom dijelu nalazi se razmjerno uska pukotina iz koje se osjeća jako strujanje hladnog zraka. U toj pukotini uglavljen je kamen, koji je prepreka za prolaznje. Pukotina se penje prema gore, a ide – pretpostavljamo - u smjeru jednog pukotinskog kanala u sustavu Ponorac - Jovina pećina koji se nalazi između trećeg i četvrtog JJ Bolanzovog sifona. Kamen nije zgodan za »hiltanje« jer se nalazi iznad glave, pa bi komadi stijene padali po speleologu.

Istraživanje Suvaje svakako treba nastaviti, ne samo njezinim fizičkim produživanjem, već i arheološki, paleontološki i biospeleološki.

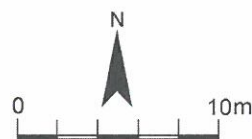
Prva dvorana špilje Suvaja

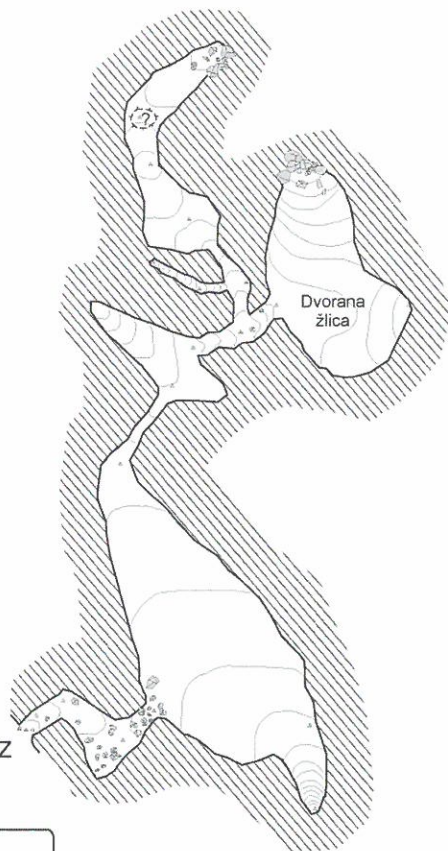
Druga dvorana špilje Suvaja

TLOCRT

ULAZ

Suvaja (Nova Kršlja)
duljina kanala: 77,6 m
mjerili: Darko Višek, Marko Studen
nacrt izradio: Damir Pavelić
istraženo 13. srpnja 2011. godine

System Ponorac – Jovina pećina, 2834 m

This article shows indicators of the name change of the Ponorac – Jovina pećina system which has been explored until now as System Ponorac – Suvaja. It also gives the correct location of the Suvaja cave which is situated about 80 meters from the entrance to Jovina pećina. The new passages of the Ponorac – Jovina pećina system, discovered in 2010, were once more topographically surveyed. It has been ascertained that the length of the system is 2.384 m.

Litno - izvor u Zatonu trenutno najdulja morem potopljena špilja na hrvatskom dijelu Jadrana

Suradnja SO HPK-a Sv. Mihovil - DDISKF

Tihomir Kovačević - Tihi

Do nedavno je Medvjeda špilja na Lošinjju bila najdulja istražena morem potopljena špilja na hrvatskom dijelu Jadrana s duljinom potopljenih kanala od 245 m. Sada sa sigurnošću znamo da je to izvor Litno u Zatonu Šibenskom, čiji potopljeni kanali prelaze 550 m duljine.

Na istočnoj obali Zatonskog zaljeva, uz asfaltnu cestu a nedaleko od mjesnog kupališta Zvizda, nalazi se na rubu borove šumice pre-

ma Zatonu izvor Litno. Iz 60 cm visoke pukotine pod okomitom stijenom izbija snažan vodeni tok, koji prolazi kroz kaptazu i tvori plitko jezero (6 × 3 m); jezero ima ispušt prema moru.

Prije Domovinskog rata speleolozi SO HPD-a Željezničar iz Zagreba spomenuli su pri obavljanju preliminarnih speleoloških istraživanja izvor Litno (Lukić O., Jalžić B., 1990: Speleološke pojave NP Krka). Nakon Domovinskog rata,

Izvor Litno

Tihomir Kovačević